

ĐÓNG GÓP CỦA DU LỊCH VÀO NỀN KINH TẾ

PGS.TS. TRẦN THỊ KIM THU
TS. NGUYỄN MINH THU

TẠI HỘI NGHỊ ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN DU LỊCH VIỆT NAM TRỞ THÀNH NGÀNH KINH TẾ MŨI NHỌN (TỔ CHỨC TẠI HÀ NỘI VÀO THÁNG 7/2016), PHÓ THỦ TƯỚNG CHÍNH PHỦ VƯƠNG ĐÌNH HUỆ CHO RẰNG, ĐỂ PHÁT TRIỂN DU LỊCH TRỞ THÀNH NGÀNH KINH TẾ MŨI NHỌN, TRƯỚC HẾT CẦN COI DU LỊCH LÀ MỘT NGÀNH KINH TẾ, PHẢI XÂY DỰNG MỘT TƯ DUY KINH TẾ TRONG QUẢN LÝ VÀ VẬN HÀNH; CẦN CÓ THƯỚC ĐO CỤ THỂ THEO CÁC TIÊU CHÍ VỀ KINH TẾ DỊCH VỤ CHỨ KHÔNG ĐƠN THUẦN LÀ CÁC CHỈ TIÊU VỀ SỐ LƯỢNG KHÁCH DU DỊCH. THEO ĐÓ, MỘT TRONG NHỮNG TIÊU CHÍ QUAN TRỌNG THỂ HIỆN VAI TRÒ “MŨI NHỌN” CỦA NGÀNH DU LỊCH LÀ ĐÓNG GÓP CỦA DU LỊCH VÀO GDP VÀ TẠO VIỆC LÀM CHO XÃ HỘI.

Du lịch là hoạt động kinh tế đa ngành

Du lịch liên quan đến các hoạt động kinh doanh dịch vụ của các tổ chức, cá nhân phục vụ khách du lịch; hoạt động của cộng đồng dân cư, các cơ quan tổ chức, cá nhân tham gia hoặc hỗ trợ đảm bảo cung cấp dịch vụ cho khách du lịch; hoạt động quản lý, nghiên cứu, phát triển du lịch của các cơ quan, tổ chức, cá nhân; và các hoạt động liên quan khác đến khách du lịch.

Hoạt động du lịch thực chất là hoạt động kinh tế vì ở đó có đầy đủ giao dịch xuất khẩu, nhập khẩu và tiêu dùng nội địa. Cụ thể, thực hiện xuất khẩu hàng hóa trực tiếp: khách du lịch quốc tế đến Việt Nam tiêu dùng các sản phẩm du lịch bằng ngoại tệ mang đến từ nước họ; đây chính là xuất khẩu tại chỗ, mang lại hiệu quả kinh tế cao. Nhập khẩu là mua sắm của khách du lịch nội địa ra nước ngoài. Tiêu dùng của khách du lịch có vai trò đặc biệt quan trọng trong việc thúc đẩy phát triển các tiềm năng, nội lực kinh tế các vùng miền, các địa phương.

Du lịch còn tổng hợp các yếu tố phục vụ nhu cầu tiêu dùng đa dạng của khách du lịch, bao gồm các dịch vụ về lưu trú, ăn uống, vận chuyển, lữ hành, vui chơi giải trí, hướng dẫn, y tế, chăm sóc sức khỏe và các dịch vụ khác. Vì vậy, du lịch là hoạt động kinh tế đa ngành, với các mã ngành khác nhau trong bảng phân ngành kinh tế quốc dân hiện hành.

Tác động của du lịch vào nền kinh tế

Việc xác định tác động của du lịch vào nền kinh tế không chỉ để phản ánh kết quả của kinh doanh du lịch mà còn xác định được đóng góp của hoạt động này đối với tăng trưởng kinh tế và tạo việc làm. Tác động của du lịch tới kinh tế bao gồm tác động trực tiếp và tác động lan tỏa trong mối liên hệ qua lại lẫn nhau giữa các ngành kinh tế. Vì vậy, phát triển du lịch sẽ kéo theo sự phát triển của nhiều ngành liên quan khác.

Bài viết này sẽ đề cập đến việc xác định tác động của du lịch đến nền kinh tế tiếp cận từ phía cầu với hai nội dung: tác động kinh tế của du lịch và tạo việc làm cho xã hội.

Xác định tác động kinh tế của du lịch

Mức độ tác động (đóng góp) kinh tế của du lịch được thể hiện

qua các chỉ tiêu: tổng thu từ khách du lịch, giá trị sản xuất, giá trị tăng thêm và tỷ trọng đóng góp trong tổng sản phẩm trong nước - GDP.

Nguồn dữ liệu cần thiết để xác định các chỉ tiêu trên gồm:

Số lượt khách du lịch: bao gồm tổng số lượt khách và phân tổ theo các tiêu chí: theo loại khách (khách quốc tế và khách nội địa); theo hình thức tổ chức chuyến đi (khách đi theo tour của công ty du lịch và khách tự đi); theo đặc điểm lưu trú (khách nghỉ qua đêm tại cơ sở lưu trú và khách đi trong ngày).

Chỉ tiêu của khách trong chuyến đi có được qua các cuộc điều tra chi tiêu của khách du lịch do Tổng cục Thống kê và Tổng cục Du lịch thực hiện, gồm có: chi tiêu bình quân một lượt khách theo các loại khách (đã phân loại ở trên); giá trị tăng thêm (VA) và tổng sản phẩm trong nước (GDP) của toàn nền kinh tế; thuế sản phẩm trừ trợ cấp và tỷ lệ thuế sản phẩm trong tổng tiêu dùng của năm nghiên cứu được gộp theo nhóm sản phẩm tiêu dùng trên phạm vi toàn bộ nền kinh tế phục vụ xác định tổng thu từ du lịch theo giá cơ bản.

Với nguồn dữ liệu trên, quá trình xác định đóng góp kinh tế của du lịch được biểu diễn bằng sơ đồ 1.

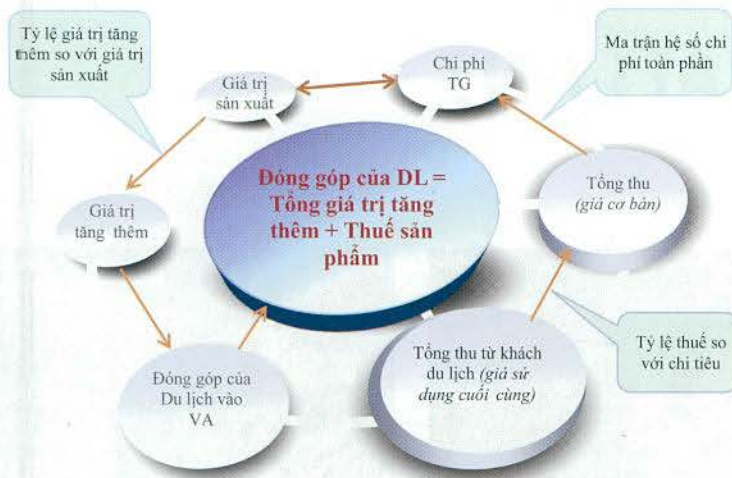
Xác định tổng thu từ khách du lịch tại Việt Nam (theo giá sử dụng cuối cùng), chính là tổng chi tiêu của toàn bộ khách du lịch trên lãnh thổ Việt Nam, được tính bằng cách cộng tổng thu từ khách quốc tế và tổng thu từ khách nội địa, biểu diễn bằng sơ đồ 2.

Việc xác định tác động tổng hợp, trực tiếp và gián tiếp của du lịch tới giá trị tăng thêm được tính cho từng ngành sản phẩm và tổng chung, trên cơ sở đó có thể phân tích đặc điểm từng hoạt động chủ yếu của kinh doanh du lịch và mức độ đóng góp kinh tế trực tiếp và lan tỏa của từng hoạt động đó đến các ngành kinh tế có liên quan. Tác động tổng hợp của du lịch đến GDP và tỷ trọng đóng góp của du lịch vào GDP không chỉ cho thấy kết quả của hoạt động du lịch mà còn thể hiện vai trò du lịch là một ngành mũi nhọn trong nền kinh tế.

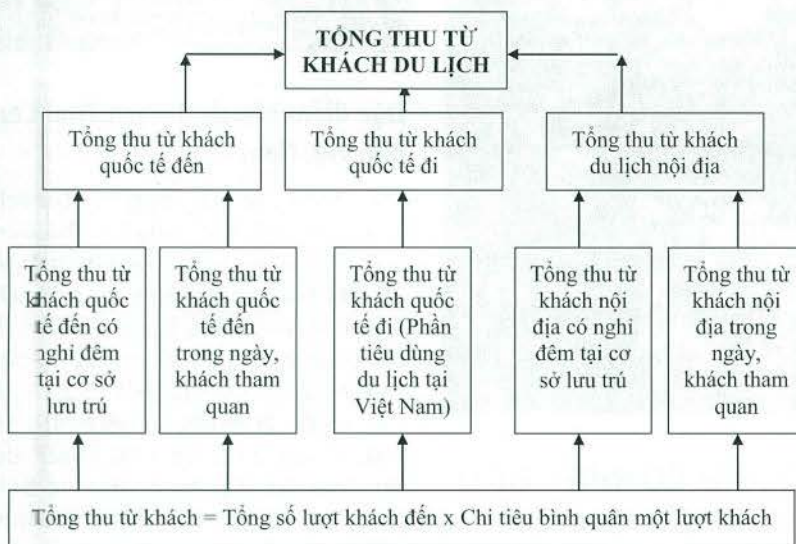
Xác định tác động của du lịch tới việc làm cho xã hội

Du lịch tác động đến giá trị tăng thêm trong đó có thu nhập của người lao động. Du lịch tác động đến thu nhập của người lao

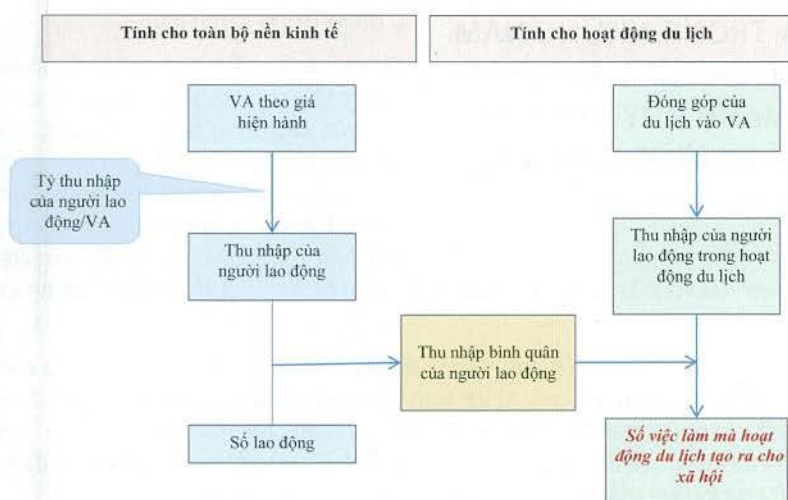
SƠ ĐỒ 1: XÁC ĐỊNH TÁC ĐỘNG (ĐÓNG GÓP) KINH TẾ CỦA DU LỊCH

SƠ ĐỒ 2: TỔNG THU TỪ KHÁCH DU LỊCH

SƠ ĐỒ 3: XÁC ĐỊNH TÁC ĐỘNG CỦA DU LỊCH TỚI VIỆC LÀM

động đồng nghĩa với việc tác động đến tạo việc làm trong nền kinh tế. Có thể tính toán tác động của du lịch đến tạo việc làm trong nền kinh tế dựa trên mối quan hệ giữa tổng thu nhập của người lao động trong một ngành kinh tế với thu nhập bình quân của một lao động trong ngành kinh tế đó. Như vậy, bên cạnh tác động tới tăng trưởng kinh tế, du lịch còn làm thay đổi bộ mặt của nhiều vùng kinh tế và tạo ra nhiều việc làm cho xã hội. Tương tự như tác động kinh tế, tác động của du lịch tới việc làm cũng có tác động trực tiếp và tác động lan tỏa (gián tiếp) tới ngành khác trong nền kinh tế.

Để xác định tác động của du lịch tới việc làm cho xã hội, ngoài các dữ liệu đã có và tính toán ở trên cần có thêm thông tin về lao động chia theo các ngành của năm nghiên cứu để ước lượng số lao động trong toàn nền kinh tế phục vụ cho hoạt động du lịch trong năm. Thông tin về lao động chia theo các ngành được Tổng cục Thống kê tính toán và công bố.

Quá trình xác định tác động của du lịch tới việc làm cho xã hội được biểu diễn bằng sơ đồ 3.

Kết luận và hàm ý chính sách

Thứ nhất, cần thống nhất quan điểm du lịch là một hoạt động kinh tế đa ngành và cần có tư duy kinh tế trong quản lý và vận hành hoạt động du lịch.

Thứ hai, định hướng phát triển du lịch thành ngành mũi nhọn cần có các mục tiêu cụ thể để phấn đấu. Trong đó, một số chỉ tiêu không thể thiếu là số lượt khách du lịch, tổng thu từ khách du lịch, đóng góp của du lịch tới giá trị tăng thêm, tổng sản phẩm trong nước và tạo việc làm cho xã hội.

Thứ ba, nhanh chóng hoàn thiện công tác thống kê du lịch, từ việc hoàn thiện và thực hiện chế độ báo cáo thống kê định kỳ; định kỳ tổ chức các cuộc điều tra chi tiêu của khách du lịch đến việc phân tích và lưu trữ dữ liệu. Đặc biệt lưu ý một số chỉ tiêu quan trọng chưa được tính toán và tổng hợp một cách khoa học mà mới chỉ ước tính như số lượt khách du lịch nội địa, số lượt khách tham quan trong ngày... Từng bước xây dựng và thực hiện phương pháp thống kê khoa học theo thông lệ quốc tế và phù hợp với điều kiện Việt Nam.

Thứ tư, thực hiện việc xác định và phân tích tác động của du lịch tới kinh tế và việc làm hàng năm, coi đó là nhiệm vụ thường xuyên của Ngành.

Thứ năm, xây dựng mối quan hệ hợp tác chặt chẽ chính thức giữa Tổng cục Du lịch và Tổng cục Thống kê trong việc cung cấp và chia sẻ dữ liệu có liên quan cũng như trong việc tổ chức các cuộc điều tra về khách du lịch trên tinh thần hiệu quả, tiết kiệm nguồn lực, chi phí và khai thác tối đa chuyên gia ở cả hai lĩnh vực thống kê và du lịch. ■